

Andrzej Chodubski z Gdańska przedstawił badania na Polonią na Kaukazie. Ks. Roman Nir z Chicago poinformował o dokumentacji źródłowej do dziejów parafii polonijnych w archiwach amerykańskich archidiecezjalnych i diecezjalnych. Daniel Kiper z Lublina przybliżył stanowisko polsko-amerykańskiego czasopisma „Zgoda” wobec postaw ugodowych w drugiej połowie XIX wieku. Jacek Knopek z Torunia omówił specyfikę badań i dokonania środowisk naukowych na niwie refleksji nad społecznościami polskimi i polonijnymi w Afryce. Jerzy Kuzicki z Rzeszowa ukazał specyfikę badań nad duchowieństwem Wielkiej Emigracji (1831-1863). O. Marian Brudzisz CSsR z Lublina przedstawił stan badań nad dziejami Polskiej Misji Katolickiej we Francji. Artykuł ks. Stanisława Piecha z Krakowa dotyczy formacji księży polskich w wiedeńskich instytutach teologicznych i na stołecznym uniwersytecie oraz ich posługi duszpasterskiej wśród tamtejszej Polonii w okresie niewoli narodowej. Irena Wodzianowska z Lublina opracowała *Źródła do dziejów Rzymskokatolickiej Akademii Duchownej w Petersburgu*. Stanisław Tytus SAC z Ołtarzewa udokumentował zasługi pallotynów na rzecz Polonii i Polaków na Wschodzie. Waldemar W. Żurek z Lublina zajął się tematem *Salezianie na terenach byłego ZSRR po 1945 roku. Kwerenda naukowa i warsztat badawczy*. Ostatni tekst, dotyczący statusu prawnego biskupa polowego Wojska Polskiego Józefa Gawliny i jego relacji z władzami RP na uchodźstwie, przygotował Robert Zapart z Rzeszowa.

Ewa Kłeczek-Walicka
Towarzystwo Miłośników Ziemi Sokołowskiej
Sokołów Małopolski
e-mail: walicka@wp.pl

WIEŚLAW ŁUSZCZKI, *Pielgrzym z Sokołowa. Życie i działalność ojca dr. Łucjana Łuszczki (1910-1991)*, Rzeszów: Wydawnictwo i Drukarnia Diecezji Rzeszowskiej „Bonus Liber” 2015, ss. 193. ISBN 978-83-64519-56-7.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/sp.2016.7>

W 2015 r. opublikowana została biografia zasłużonego, choć może niewystarczająco znanego duszpasterza polonijnego, bernardyna Łucjana Łuszczkiego pt. *Pielgrzym z Sokołowa. Życie i działalność ojca dr. Łucjana Łuszczki (1910-1991)*. Szersze opracowanie biograficzne uzupełnia lukę, która nie pozwalała do tej pory na odpowiednie spopularyzowanie zasłużonego sokołowianina.

Autorem książki jest wywodzący się z Sokołowa Małopolskiego Wiesław Łuszczki, absolwent Wydziału Socjologiczno-Historycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, nauczyciel historii i wicedyrektor w Miejskim Zespole Szkół w Strzyżowie.

Książkę wydrukowano w Wydawnictwie i Drukarni Diecezji Rzeszowskiej „Bonus Liber”. Na pierwszej stronie okładki zamieszczono zdjęcie przedstawiające o. Łucjana Łuszczkiego. W publikacji wykorzystano ilustracje ze zbiorów: Archiwum Prowincji Ojców Bernardynów w Krakowie, Archiwum Ojców Bernardynów (Franciszkanów) w Martin Coronado w Argentynie, Biblioteki Polskiej im. Ignacego Domeyki w Buenos Aires w Argentynie, Archiwum Parafialnego w Sokołowie Małopolskim, Archiwum Polskiej Parafii pw. Matki Bożej Ostrobramskiej w Bristolu, Archiwum Polskiej Parafii pw. Biskupa Męczennika Stanisława w Rzymie, Instytutu im. Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku, Instytutu Polskiego i Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie, a także: sokołowień Józefa Łuszczkiego i Bartosza Walickiego oraz Wiesława Łuszczkiego ze Strzyżowa.

Książka składa się z czterech rozdziałów oraz zbioru aneksów. Poprzedzają je: wykaz skrótów, bibliografia, przedmowa i wstęp. Przedmowę przygotował delegat ds. duszpasterstwa emigracji polskiej w latach 1980-2003 arcybiskup dr Szczepan Wesoły, który napisał: „O. Łucjan Łuszczki był postacią, która wybitnie zasłużyła się dla duszpasterstwa polonijnego, m.in. poprzez swą ofiarną pracę w Anglii i Argentynie. Myślę, że dzisiaj, przy okazji powstania tej książki, opisującej pracowite życie i dokonania o. Łucjana, warto przybliżyć i zapamiętać osobę tego skromnego kapłana, który przeszedłszy łagry sowieckie, nie zaniedbał gorliwości kapłańskiej i jednocześnie pozostał wielkim patriotą. Jego dzieła są ciągle aktualne i służą polskim emigrantom”.

W pierwszym rozdziale nakreślone zostało środowisko rodzinne, dzieciństwo i młodość o. Łucjana, podzielone na wczesne lata życia oraz wybór formacji zakonnej i początki pracy duszpasterskiej. W rozdziale drugim omówiono jego posługę kapłańską w latach 1939-1960 – aresztowanie i zsyłkę na Syberię, służbę w Armii Polskiej gen. Władysława Andersa oraz działalność duszpasterską w Wielkiej Brytanii i we Włoszech w latach 1948-1960. Następny rozdział ukazuje pracę o. Łucjana na stanowisku rektora Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie w latach 1960-1972. Autor skupił się tu kolejno na: powstaniu i pierwszych latach działalności Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie, działalności duszpasterskiej, społecznej i politycznej bernardyna, jego aktywności na niwie pisarskiej i redakcyjnej, członkostwu w Prezydium Komitetu Obchodów Tysiąclecia Powstania Państwa Polskiego w Argentynie, jak również wizycie biskupa Władysława Rubina w Argentynie jesienią 1968 r. Rozdział czwarty stanowi prezentację posługi duszpasterskiej zakonnika sokołowskiego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w latach 1972-1991: w klasztorze Lake Geneva w stanie Wisconsin i w parafii pw. św. Salomei i św. Brunona w Chicago.

Dość bogaty, gdyż objętościowo stanowiący niemal trzecią część książki, jest zbiór aneksów. Najpierw zamieszczono teksty archiwalne: fragment *Wspomnień z Syberii* Zofii Bandurskiej, urywek wspomnień o. Łucjana Łuszczkiego dotyczący jego pobytu na Syberii oraz słowo wygłoszone przez proboszcza ks. Michała Gądka podczas Mszy św. celebrowanej przez zakonnika w Sokołowie Małopolskim w roku 1972. Następnie znajduje się materiał ikonograficzny: zdjęcia rodzinne o. Łuszczkiego, zdjęcia z okresu II wojny światowej i posługi kapłańskiej w Wielkiej Brytanii i we Włoszech, zdjęcia

z okresu pracy w Argentynie i posługi w Stanach Zjednoczonych oraz skany dokumentów archiwalnych. Tom zamyka *Epilog* i posłowie.

Książka ta powinna zainteresować nie tylko czytelników z regionu sokołowskiego czy sympatyków środowisk bernardyńskich, ale wszystkich, którym bliska jest tematyka polonijna.

Dr Bartosz Walicki
Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna
w Sokołowie Małopolskim
e-mail: podfajczy@op.pl

Biskup Józef Gawlina w Związku Sowieckim, edycja dokumentów i wprowadzenie Jerzy Myszor, Warszawa: Wydawnictwo DiG 2013, ss. 399 (il.). ISBN 978-83-7181-820-2.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/sp.2016.8>

Książka zatytułowana *Biskup Józef Gawlina w Związku Sowieckim* jest drugą pozycją wydaną w ramach serii wydawniczej *Źródła do dziejów Kościoła katolickiego na Górnym Śląsku*, pod redakcją ks. Jerzego Myszora. Seria ta ukazuje się od 2013 r. i stanowi nawiązanie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Polskiego Towarzystwa Historycznego do międzywojennej działalności wydawniczej Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku (6 tomów „Roczników Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku” oraz 5 tomów wydawnictw źródłowych w serii *Fontes*, wydawanych od 1927 r.)¹.

Publikacja ta została poprzedzona obszernym *Wykazem skrótów*, a zamknięta *Indeksem geograficznym* i *Indeksem nazwisk*. Słowem wstępnym opatrzył ją arcybiskup Szcze-pan Wesoły. Prezentowany materiał wydawcy podzielili na dwie główne części. Pierwsza z nich objęła *Wprowadzenie*, w którym zaprezentowano sylwetkę biskupa polowego Wojska Polskiego Józefa Gawliny, sytuację Polaków, którzy zostali deportowani w głąb Związku Sowieckiego po agresji 17 września 1939 r. na Polskę, organizację duszpasterstwa na terenie ZSRR i wyjazd biskupa Gawliny na wizytację oddziałów Armii Polskiej (kwiecień–wrzesień 1942 r.; południe Rosji, Uzbekistan, Kirgizja), wraz z opisem trudności i przeszkód w realizacji tego przedsięwzięcia, a także krótki zarys dalszych

¹ Więcej na temat serii wydawniczej na stronach Uniwersytetu Śląskiego, <http://www.wtl.us.edu.pl/page.php?515> oraz http://www.silesia.edu.pl/slask/index.php?title=%C5%B9r%C3%B3d%C5%82a_do_dziej%C3%B3w_Ko%C5%9Bcio%C5%82a_katolickiego_na_G%C3%B3rnym_%C5%9A1%C4%85sku [dostęp: 09.05.2016].